

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

1. Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>11 Математика та статистика</i>
Спеціальність	<i>113 Прикладна математика</i>
Освітня програма	<i>Наука про дані та математичне моделювання</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити, 120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік</i>
Розклад занять	<i>Тижневих годин: 2 год. - лекції, 2 год. – лабораторні заняття</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: <i>к.ф.-м.н., Бай Юлія Петрівна, ju.p.bai@gmail.com</i> Лабораторні: <i>Бай Юлія Петрівна, ju.p.bai@gmail.com</i>
Розміщення курсу	-

2. Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Вивчення кредитного модуля «Забезпечення якості ПЗ» дає змогу сформувати в студентів компетенції, потрібні для забезпечення якості програмного забезпечення, у тому числі здійснення аналізу вимог до програмного забезпечення, знання і застосування на практиці основних методів і засобів верифікації ПЗ, знання основних програмних засобів, що застосовуються для автоматизованого тестування ПЗ.

Метою кредитного модуля є формування у студентів здатностей:

- розуміти поняття якості ПЗ в усіх його проявах;
- аналізувати вимоги до програмного забезпечення;
- застосовувати методи верифікації (статичний аналіз коду, рецензія, тестування) для перевірки якості ПЗ;
- аналізувати, класифікувати та описувати дефекти, знайдені під час верифікації ПЗ;
- виконувати автоматизоване тестування програм на мові Python, а також тестування веб-застосунків за допомогою Selenium IDE, Selenium WebDriver та Python.

Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни, студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

Знання:

- поняття якості ПЗ, метрик якості;
- поняття технічного боргу та способів його зменшення;

- методів верифікації ПЗ: тестування, рецензій, статичного аналізу;
- методів створення тестових випадків та звітів про дефекти;
- способів поліпшення процесу забезпечення якості ПЗ;

уміння:

- контролювати якість виконання проектних робіт та розроблення ПЗ колективом розробників з урахуванням діючих державних, міжнародних, професійних та корпоративних стандартів;
- проводити контроль відповідності розробленого ПЗ вимогам замовника;
- контролювати правильність роботи ПЗ за допомогою методів верифікації на різних рівнях (модульному, інтеграційному, системному тощо);
- розробляти тести (тестові набори, сценарії та коди), у тому числі автоматизовані;

досвід:

- аналізу вимог до ПЗ;
- розроблення тестових випадків для заданого ПЗ;
- виконання розроблених тестових випадків;
- формування звітів про знайдені дефекти;
- автоматизації тестування програм на мові Python, а також веб-застосунків за допомогою Selenium IDE, Selenium WebDriver та Python.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліні «Забезпечення якості ПЗ» передують дисципліни «Програмування», «Алгоритми і структури даних», «Дискретна математика», «Математична логіка та теорія алгоритмів» навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю 113 Прикладна математика.

Дисципліна «Забезпечення якості ПЗ» є необхідною для якісного виконання студентами курсових проектів з дисциплін «Бази даних та інформаційні системи», «Алгоритми і системи комп'ютерної математики» навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю 113 Прикладна математика, а також успішного дипломного проектування.

3. Зміст навчальної дисципліни

- 1. Якість програмного забезпечення.** Поняття якості. Професійний підхід до якості ПЗ. Види якості ПЗ. Забезпечення якості та контроль якості. Поняття валідації та верифікації ПЗ.
- 2. Моделі якості ПЗ.** Моделі Боема та МакКола якості програмного забезпечення. Метрики якості.
- 3. Стандарти якості ПЗ.** Міжнародні стандарти і моделі якості ПЗ ISO/IEC 9126, ISO/IEC 9001.
- 4. Поліпшення якості ПЗ.** Моделі зрілості розробки програмного забезпечення: CMMI, TMMI. Вартість якості.
- 5. Моделі життєвого циклу ПЗ.** Каскадна та V-подібна моделі. Інкрементна, еволюційна моделі. Спіральна модель. Гнучкі методології розробки ПЗ (Agile): Scrum, Extreme Programming.
- 6. Аналіз вимог до програмного забезпечення.** Властивості якісних вимог.
- 7. Тестування як засіб підвищення якості ПЗ.** Основні визначення. Аксиоми і принципи тестування. Місце тестування в життєвому циклі розробки ПЗ. Ціна виправлення помилок на різних етапах ЖЦ ПЗ.
- 8. Класифікація тестування програмного забезпечення.** Рівні та типи тестування.
- 9. Статичний аналіз програмного коду.** Ревізії (інспекції) коду. Типи ревізій. Складність коду.
- 10. Функціональне тестування ПЗ.** Методи «чорного ящика»: розбиття на класи еквівалентності; аналіз граничних значень; тестування на основі таблиць рішень; тестування станів і переходів; тестування на основі UML-діаграм.
- 11. Структурне тестування ПЗ.** Методи «білого ящика». Рівні покриття програмного коду: покриття операторів; покриття рішень; покриття умов; покриття шляхів. Тестування потоків даних.
- 12. Тестова документація.** Стандарт IEEE-829. Чек-ліст, тест-план, тест-кейси, характеристики якісного тест-кейсу, набори тест-кейсів, матриця відстежуваності.
- 13. Звіти про дефекти.** Класифікація дефектів у програмному забезпеченні. Життєвий цикл дефекту. Властивості якісного звіту про дефект. Інструментальні засоби управління звітами.
- 14. Критерії завершення тестування.** Підсумковий звіт з тестування: мета та складові.
- 15. Основи автоматизації тестування ПЗ.** Переваги і ризики автоматизації. Области застосування. Необхідні знання і навички.
- 16. Особливості створення тест-кейсів в автоматизованому тестуванні.**

17. **Основні підходи в автоматизації тестування.** Часткові рішення, «запис-відтворення», функціональна декомпозиція, тестування під керуванням даними, тестування під керуванням ключовими словами. Огляд інструментів автоматизації тестування.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

3. Інженерія програмного забезпечення. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. Бородкіна, Г. Бородкін. – Центр навчальної літератури, 2018. – 204 с.
4. Дідковська М.В. Технології розробки та тестування програм: Навчальний посібник / М.В. Дідковська. – ТОВ «Вік-Принт», 2015. – 344 с.
5. Якість програмного забезпечення та тестування: базовий курс / За ред. Крепич С. Я., Співак І. Я. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2020. – 478 с.
6. Тестування програмного забезпечення : Навчальний посібник / Авраменко А. С., Авраменко В. С., Косенюк Г. В. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2017. – 284 с.
7. Сидоров М. О. Якість програмного забезпечення та тестування: Підручник / М. О. Сидоров, М. А. Безверха. – К. : НАУ, 2010. – 282 с.

Додаткова література:

1. Galin D. Software Quality Assurance: From Theory to Implementation / D. Galin. — Pearson, 2003. — 616p.
2. Myers G. J. The Art of Software Testing, 2nd edition / G. J. Myers. — New York: John Wiley and Sons Inc., 2004. — 254 p.
3. Copeland L. Practitioner's Guide to Software Test Design / L. Copeland. — Artech House, 2013. — 312 p.
4. Software Requirements. 3rd edition. / K. Wiegers, J. Beatty. — Microsoft, 2013. — 673 p.
5. Patton R. Software Testing / R. Patton. — Indianapolis: SAMS, 2005. — 408 p.
6. Ammann P. Introduction to Software Testing / P. Ammann, J. Offutt. — Cambridge University Press, 2008. — 346 p.
7. Morgan P. Software Testing: An ISTQB-ISEB Foundation Guide / P. Morgan, A. Samaroo, G. Thompson, P. Williams. — British Computer Society, 2010. — 224 p.
8. Naik K. Software Testing and Quality Assurance: Theory and Practice / K. Naik, P. Tripathy. — Wiley-Spectrum, 2011. — 648 p.

8. Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань	Кількість ауд. годин
1	Якість програмного забезпечення Поняття якості. Види якості. Професійний підхід до якості ПЗ. Забезпечення якості та контроль якості. Поняття валідації та верифікації ПЗ.	2
2	Моделі якості ПЗ Метрики якості ПЗ. Модель якості Боєма. Модель якості МакКола. Використання моделей якості.	2
3	Стандарти якості. Моделі якості і стандарти програмного забезпечення ISO/IEC 9126, ISO 9000:2000	2
4	Поліпшення якості ПЗ. Моделі зрілості створення програмного забезпечення CMMI, TMMI. Вартість якості.	2
5	Моделі життєвого циклу ПЗ. Каскадна модель. V-подібна модель. Ітераційні моделі: інкрементна та еволюційна моделі. Спіральна модель. Гнучкі методології розробки ПЗ (Agile): Scrum, Extreme Programming.	2

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань	Кількість ауд. годин
6	Аналіз вимог до програмного забезпечення. Характеристики якісних вимог до ПЗ. Усунення дефектів у вимогах.	2
7	Тестування як засіб підвищення якості ПЗ. Основні визначення. Аксиоми тестування. Місце тестування в життєвому циклі розробки ПЗ. Ціна помилок. Принципи тестування.	2
8	Класифікація тестування програмного забезпечення. Рівні та типи тестування. Модульне, інтеграційне, системне тестування. Приймальне тестування. Статичне й динамічне тестування. Позитивне й негативне тестування. Тестування вручну і автоматизоване.	2
9	Статичний аналіз ПЗ. Ревізії (інспекції) коду. Типи ревізій. Цикломатична складність коду за МакКейбом. Метрики Холстеда та Чепіна складності коду.	2
10	Функціональне тестування ПЗ. Методи «чорного ящика»: розбиття на класи еквівалентності; аналіз граничних значень; тестування на основі таблиць рішень; тестування станів і переходів.	2
11	Структурне тестування ПЗ. Методи «білого ящика»: покриття операторів; покриття рішень; покриття умов; покриття шляхів. Тестування потоків даних.	2
12	Тестова документація: Чек-ліст, тест-план, тест-кейси, характеристики якісного тест-кейсу, набори тест-кейсів, матриця відстежуваності.	2
13	Звітування про дефекти. Класифікація дефектів у програмному забезпеченні. Життєвий цикл дефекту та звіту про дефект. Інструментальні засоби управління звітами про дефекти. Властивості якісного звіту про дефект.	2
14	Критерії завершення тестування. Підсумковий звіт з тестування, його мета та складові.	2
15	Основи автоматизації тестування ПЗ. Переваги і ризики автоматизації. Области застосування. Необхідні знання і навички.	2
16	Особливості створення тест-кейсів в автоматизованому тестуванні.	2
17	Основні підходи в автоматизації тестування. Часткові рішення, «запис-відтворення», функціональна декомпозиція, тестування під керуванням даними, керуванням ключовими словами, керуванням поведінкою. Огляд інструментів автоматизації тестування	2

5.2. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва та завдання лабораторної роботи	Кількість ауд. годин
1	Виявлення помилок в ПЗ. Створення простих тестових випадків Завдання: навчитись розробляти тестові випадки для тестування заданого ПЗ відповідно до прийнятих стандартів, визначати тестові процедури для проведення тестування.	4
2	Аналіз вимог до програмного забезпечення Завдання: навчитись аналізувати вимоги до програмного забезпечення, знаходити та класифікувати дефекти у вимогах.	4
3	Метрики якості програмного коду. Бібліотека Radon Python Завдання: навчитись визначати метрики програмного коду: метрики розміру програм, цикломатичну складність за МакКейбом, метрики Холстеда, індекс підтримованості коду.	4

№ з/п	Назва та завдання лабораторної роботи	Кількість ауд. годин
4	Тестування «чорного ящика» Завдання: навчитись розробляти тест-кейси на основі розбиття на класи еквівалентності, аналізу граничних значень, аналізу таблиць рішень, діаграм станів і переходів.	4
5	Тестування «білого ящика» Завдання: навчитись розробляти тест-кейси для покриття виразів, покриття гілок (рішень), покриття умов, покриття шляхів, а також визначати рівень покриття тест-кейсами заданого коду.	4
6	Документування тест-кейсів. Звітування про дефекти Завдання: навчитись створювати якісні тест-кейси та звіти про дефекти, а також документувати їх відповідно до прийнятих стандартів.	4
7	Автоматизоване тестування програм на мові Python Завдання: опанувати бібліотеки Python unittest, subprocess; навчитись розробляти і виконувати автоматизацію тестування на мові Python.	6
8	Автоматизоване тестування веб-застосунків за допомогою Selenium IDE, Selenium WebDriver та Python Завдання: опанувати Selenium IDE, Selenium WebDriver; навчитись виконувати автоматизацію тестування веб-орієнтованих аплікацій за допомогою Selenium IDE, Selenium WebDriver та Python	6

6. Самостійна робота студента

№ з/п	Назва теми та завдання на самостійну роботу студента	Кількість ауд. годин
1	Якість програмного забезпечення. Проаналізувати місце забезпечення якості ПЗ в процесі розроблення ПЗ	3
2	Моделі якості ПЗ. Детальніше ознайомитися з питаннями використання моделей якості (модель «дім якості»)	3
3	Стандарти якості. Опрацювати стандарти якості ISO/IEC 9126, ISO 9000:2000	3
4	Поліпшення якості ПЗ. Розглянути модель TPI Next	3
5	Моделі життєвого циклу ПЗ. Опрацювати традиційні моделі ЖЦ ПЗ та гнучкі методології розробки	3
6	Аналіз вимог до програмного забезпечення. Опрацювати критерії якісних вимог та можливі шляхи усунення дефектів у вимогах до програмного забезпечення	3
7	Тестування як засіб підвищення якості ПЗ. Ознайомитися з основними принципами психології тестувальника. Підготуватися до МКР-1.	3
8	Класифікація тестування програмного забезпечення. Опрацювати детальну класифікацію тестування. Опрацювати типи приймального тестування.	3
9	Статичний аналіз ПЗ. Розглянути чинники успішних ревізій.	3
10	Функціональне тестування ПЗ. Розібратися з тестуванням сценаріїв використання	3
11	Структурне тестування ПЗ. Детальніше розібратися з методом MC/DC	2
12	Тестова документація. Розібратися з перевагами створення матриці відстежуваності. Опрацювати різні варіанти запису тест-кейсів	2

№ з/п	Назва теми та завдання на самостійну роботу студента	Кількість ауд. годин
13	Звітування про дефекти. Розглянути життєвий цикл дефекту в різних баг-трекінгових системах.	2
14	Критерії завершення тестування. Опрацювати види активностей тестувальників на етапі завершення тестування	2
15	Основи автоматизації тестування ПЗ. Розібратися з перевагами й вадами використання засобів автоматизації виконання тестування. Опрацювати бібліотеку unittest Python	3
16	Особливості створення тест-кейсів в автоматизованому тестуванні. Розібратися з помилками, які можуть виникати при підготовці тест-кейсів для автоматизованого тестування та правильними варіантами запису тест-кейсів	3
17	Основні підходи в автоматизації тестування. Опрацювати ідеологію тестування під керуванням ключовими словами на прикладі Selenium IDE. Підготуватися до МКР-2.	4

9. Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

- **Відвідування лекцій та лабораторних занять.** Відсутність на лекціях та лабораторних заняттях без поважної причини не допускається.
- **Правила поведінки на заняттях.** На лекційних та лабораторних заняттях студенти мають вимкнути мобільні телефони або увімкнути їх на беззвучний режим.
- **Правила захисту лабораторних робіт.** Усі лабораторні роботи оформляються і здаються студентами у вигляді звітів – doc або pdf-файлів. Захист лабораторних робіт відбувається у вигляді усної співбесіди зі студентом за результатами оформленого звіту, також студенту можуть бути поставлені запитання зі списку контрольних питань, що міститься в кінці кожної лабораторної роботи.
- **Правила призначення заохочувальних та штрафних балів.** За активну участь на лекціях та лабораторних заняттях передбачаються заохочувальні бали в кількості до 4-х балів за семестр. Штрафні бали призначаються за несвоєчасне виконання лабораторних робіт (див. нижче PCO)
- **Політика дедлайнів та перескладань.** Залік проводиться на останньому лекційному занятті в семестрі. У випадку неотримання студентом заліку, він має здавати його на додатковій сесії, згідно з розкладом перескладань.
- **Політика щодо академічної доброчесності.** Згідно з Кодексом честі студента КПІ, при виконанні лабораторних робіт **забороняється** користуватися чужими виконаними лабораторними роботами та їх фрагментами. У випадку виявлення плагіату лабораторна робота може бути оцінена від 0 до 1/3 сумарної кількості запланованих за неї балів.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, які він отримує:

- 1) за виконання та захист лабораторних робіт;
- 2) за виконання модульної контрольної роботи;
- 3) за виконання залікової контрольної роботи.

Алгоритм процесу оцінювання успішності студентів наведено на рис. 1.

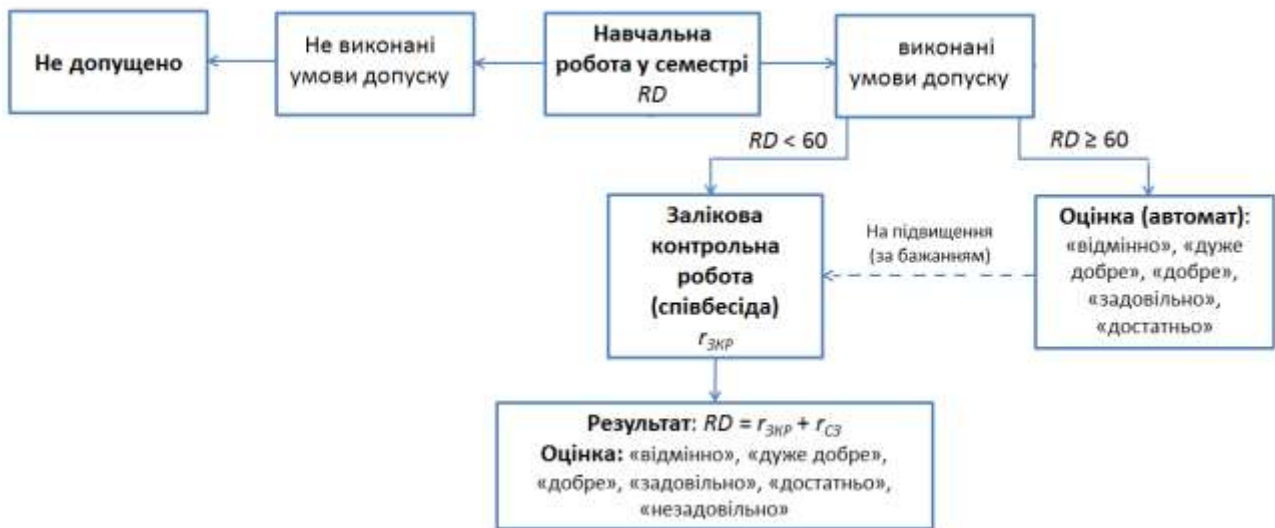

Рис. 1. Схема функціонування PCS

СИСТЕМА РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ

8.1. Бали за виконання та захист лабораторних робіт

Протягом семестру студенти виконують 8 лабораторних робіт:

- 1) Виявлення помилок в ПЗ. Створення простих тестових випадків.
- 2) Аналіз вимог до програмного забезпечення.
- 3) Метрики якості програмного коду.
- 4) Тестування «чорного ящика».
- 5) Тестування «білого ящика».
- 6) Документування тест-кейсів. Звітування про дефекти.
- 7) Автоматизоване тестування програм на мові Python.
- 8) Автоматизоване тестування веб-застосунків (web applications) за допомогою Selenium IDE, Selenium WebDriver та Python.

Максимальна кількість балів за кожну лабораторну роботу: **7 балів**.

Бали нараховуються за:

- якість реалізації роботи: 0-6 балів;
- своєчасність виконання: 0-1 бали.

Критерії оцінювання якості реалізації роботи:

- 6 балів — робота виконана якісно, в повному обсязі;
- 4-5 балів — робота виконана якісно, в повному обсязі, але має незначні помилки;
- 2-3 бали — робота виконана в повному обсязі, але містить значні помилки;
- 0-1 балів — робота виконана не в повному обсязі і має суттєві помилки.

Критерії оцінювання своєчасності виконання лабораторної роботи:

- 1 бал — роботу здано вчасно, в зазначений термін;
- 0 балів — роботу здано пізніше, ніж через 1 тиждень від зазначеного терміну.

Максимальна кількість балів за виконання та захист лабораторних робіт:

7 балів × 8 лабораторних робіт = **56 балів**.

8.2. Бали за виконання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота поділяється на дві 45-хвилинні контрольні роботи, кожна з яких містить 22 запитання тестового характеру.

Максимальна кількість балів за відповідь на кожне питання: **1 бал**.

Критерії оцінювання:

1 бал — відповідь правильна;

0 балів — відповідь неправильна.

Максимальна кількість балів за модульний контроль:

1 бал × 22 питання × 2 КР = **44 бали**.

8.3. Бали за виконання залікової контрольної роботи

Залікова контрольна робота містить 11 завдань. Ваговий бал: **4 бали** за кожне завдання.

Максимальна кількість балів за залікову роботу:

4 бали × 11 завдань = **44 бали**.

Критерії оцінювання:

4 бали – повна та правильна відповідь;

3 бали – повна та в цілому правильна відповідь з незначними помилками;

1-2 бали – відповідь неповна або містить суттєві помилки;

0 балів – відповідь неправильна або немає відповіді.

8.4. Розрахунок шкали (R) рейтингу

Рейтингова шкала з дисципліни складає **R = 100 балів**.

Сума вагових балів протягом семестру складає:

$$R_c = 56 + 44 = 100 \text{ балів.}$$

Необхідною умовою допуску студента до заліку є виконання всіх лабораторних робіт. Студенти, які допущені до заліку, отримують оцінку з дисципліни **R_c** автоматично.

Якщо студент не згоден із попередньою оцінкою, яку він отримав «автоматом», то він пише залікову контрольну роботу. Остаточний результат **R_c** складається з балів за виконання залікової контрольної роботи та балів за виконання лабораторних робіт і виставляється в залікову відомість. Оцінка (**ECTS** та традиційна) виставляється відповідно до значення **R_c**, згідно з таблицею.

8.5. Поточна атестація

На першій атестації, 8-й тиждень, студент отримує «атестовано», якщо його поточний рейтинг складає не менше, ніж **25 балів**, тобто 50% від максимальної кількості балів, яку може отримати студент до першої атестації.

На другій атестації, 14-й тиждень, студент отримує «атестовано», якщо його поточний рейтинг складає не менш, ніж **50 балів**, тобто 50% від максимальної кількості балів, яку може отримати студент до другої атестації.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
< 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено к.ф.-м.н., старшим викладачем кафедри ПМА Бай Ю.П.

Ухвалено кафедрою прикладної математики (протокол № 7 від 09.02.2022)

Погоджено Методичною комісією факультету прикладної математики (протокол № 6 від 25.03.2022)